

TILLSAMMANS

Ett relationellt projekt med fokus på språk och 100-språkligt utforskande

Projekt Tillsammans

Bakgrund

Vi har under en tid reflekterat över att vi på enheten behöver arbeta mer med konflikthantering. Utifrån detta diskuterade vi hur vi kan stärka barnen tidigt i att hantera motgångar, skapa relationer och att vara en del av ett socialt sammanhang.

Under höstterminen läste vi några olika texter och tittade på två filmer om undervisning.

Hållbar utveckling- Hållbar undervisning - hållbara relationer (Åberg, 2021, s. 35-55) ur boken *Förskolan som demokratisk mötesplats* (Göthson, Hvit Lindstrand, McConnachie)

Resiliens i förskolan - vad hur och varför? (Ann-christine Furu & Mia Heikkilä)

Film *"Vad är utbildning?"* om framtidens utbildning

Film *"Språkundervisning i förskolan"*

Utifrån dessa texter och filmer reflekterade vi vidare och landade i tankar om vårt arbete, förhållningssätt, projekt och om hur vår undervisning kan stärka barnen här och nu men också i ett livslångt perspektiv. Grunden till projektet bygger på ställningstaganden som att vi lär av och med varandra och att olikheter berikar. Självkänsla och trygghet är grunden för lust att lära och det är viktigt ur en demokratisk och hållbar aspekt att få känna sig som en del av ett vi.

"Barngruppen och samspelet mellan barnen är en viktig och aktiv del i barnens utveckling och lärande i förskolan. Undervisningen ska baseras på såväl att barnen lär tillsammans och av varandra som samspelet mellan vuxna och barn. Alla som ingår i arbetslaget ska därför vara uppmärksamma på alla barns möjligheter till samspel mellan enskilda barn, i barngruppen och med de vuxna." (Lpfö -18, s. 11)

Vi pratade mycket om **hållbara relationer** och ett **hållbart liv**, inte bara om en hållbar *framtid* för barnen, utan en hållbar *nutid*. Vi lever här och nu och vi behöver ta hand om det vi har nu. Barn är viktiga medborgare i samhället redan nu, de är inte bara något som *ska bli* (vuxna). Vi tror på att barn utvecklar trygghet och tillit till sin förmåga när de får vara i samma sak länge och sedan bemästra något nytt. En människa är inte i ett vakuum, vi befinner oss alltid i ett sammanhang där människor och miljö runtomkring spelar roll för hur vi lär, är, blir, uppfattas och tar plats etc. Vi behöver och behövs för varandra. Känslan av att *"jag kan"* möjliggör att andra kan. Om jag mår bra, mår mina kompisar bra. I filmen *"Vad är utbildning?"* menar forskare inom olika områden att framtidens kunskap handlar om både mellanmänniskliga relationer och omtanke om vår planet samt förmågan till ett livslångt lärande. Med teknikens framfart är faktakunskaper inte det viktigaste att

värna om däremot kan tekniken aldrig ersätta mellanmännsliga värden. Vi tror på att vi behöver värna om det omätbara. Därför behöver vi dels motarbeta individualism och arbeta för demokratiska värden men också väcka lusten för ett livslångt lärande. Vi tror att den lusten väcks när barnen upptäcker sin förmåga att förvärva ny kunskap och växa i det *tillsammans!* Genom att jobba för hållbara relationer lägger vi grunden för ett hållbart liv. Här kommer också tankarna kring **resiliens** in. Den resiliens vi pratar om handlar om att *"vi som arbetar i förskolan är i en nyckelposition när det gäller att utveckla barns resiliens, det vill säga förmågan att hantera förändringar, motgångar och kriser på ett flexibelt sätt. Resiliens handlar om att hitta förhållningssätt inför det som möter i livet, i den lilla världen såväl som i den stora"* (Furu 2023. Förskoletidningen #1 2023). Viktiga saker för att utveckla resiliens är känsla av sammanhang och gemenskap. Att få vara en viktig del av ett vi och veta att allas röst är lika mycket värd uppnås genom arbete med jämlikhet och jämställdhet. Medkänsla och omsorg stärker utvecklingen av resiliens - med varandra, naturen och allt levande. Detta utvidgas till att också barnen är de som ger omsorg, ett sätt att stärka hela gruppens resiliens.

Språk

Vi har tagit del av forskning om språk som visar att barn som tidigt ingår i språkgemenskaper där högläsning, berättande av sagor och diskussion av böcker praktiseras får bättre språk-, läs- och skrivutveckling senare i livet (Skolverket). 80% av vårt ordförråd kommer från tryckt text. Att höra sagor berättas är en av vägarna till literacy (skriftspråkliga aktiviteter) och språkutveckling. Barnen lär sig berättandets struktur under tiden som de lyssnar. Forskning visar också att antalet föräldrar som högläser för sina barn har mer än halverats de senaste tio åren, idag är det bara en tredjedel av alla föräldrar som regelbundet läser för sina barn jämfört med 70% för tio år sedan enligt en undersökning av Läsrörelsen och Junibacken. Jessica Logan, biträdande professor vid universitetet i Ohio menar att "det går inte att ersätta högläsning med en inläst saga eller radio bara för att barnen ska höra många ord. Det handlar om en gemensam stund, där barnet och en vuxen riktar sin uppmärksamhet mot samma sak".

Utifrån vårt tidigare specialpedagogiska fokus har vi med oss vikten av att förstå och bli förstådd där språket är nyckeln. Känsla av sammanhang ger bekräftelse av att jag finns och jag är viktig i den här gruppen. Ett språkutvecklande arbetssätt ligger därför till grund i vårt projekt.

"Språket är också grundläggande när det gäller att skapa relationer och umgås socialt med andra. Språket hjälper barnet att knyta kontakter, utreda, uttrycka åsikter, förhandla, kompromissa och lyssna på andras tankar och idéer. För att kunna utvecklas socialt i grupp kommer barnet att behöva språket. Av samma skäl är språket en viktig förutsättning för att barnet med tiden ska kunna ta sig an sina demokratiska rättigheter och sitt ansvar för andra i samhället. Att låta alla barn få del av ett rikt språk är alltså en viktig uppgift för förskolan" (Ann S Philgren, 2020).

Syfte

Syftet med projektet är att väcka barnens lust att lära och växa tillsammans samt att skapa goda relationer som en grund för hållbart liv och känsla av tillhörighet och demokrati.

Mål

Målet med projektet är att barnen ska ges förmåga att skapa goda relationer till andra människor och vår miljö - att se sig själva som demokratiska medmänniskor. Vi vill skapa lust till utforskande, hållbart lärande samt lägga grunden till att barnen ska kunna värna om sig själva, varandra och vår miljö. Målet är att barnen ska få verktyg för att skapa god grund för samspel och tillhörighet genom ett gemensamt språk där de förstår varandra och gör sig förstådda.

Förskolan ska ge varje barn förutsättningar att utveckla

- *förmåga att ta hänsyn till och leva sig in i andra människors situation samt vilja att hjälpa andra,*
- *respekt och förståelse för alla människors lika värde och de mänskliga rättigheterna*
- *förmåga att fungera enskilt och i grupp, samarbeta, hantera konflikter och förstå rättigheter och skyldigheter samt att ta ansvar för gemensamma regler,*
- *förmåga att lyssna på och reflektera över andras uppfattningar samt att reflektera och ge uttryck för egna uppfattningar,*
- *ett nyanserat talspråk och ordförråd samt förmåga att leka med ord, berätta, uttrycka tankar, ställa frågor, argumentera och kommunicera med andra i olika sammanhang och med skilda syften (Lpfö -18, s.12, 13, 14)*

Metod

Fiffiga strategier

Vi valde att arbeta för att gruppen ska känna en vi-känsla - att allt det vi gör, gör vi tillsammans. Vi valde att uppmärksamma känslor och hur vi kan bemöta det tex hur vi kan trösta den som är ledsen, ”göra förlåt”, bjuda in varandra i leken och glädjen, ge varandra utrymme när man är ledsen eller arg osv. Några begrepp har varit centrala under hela året, dessa är: låna, upptagen, byta, vänta, tillsammans, hjälpsam kompis. Dessa är inte moraliserande regler utan viktiga redskap för att erövra förhandlingsvana

- ett viktigt steg i hållbar utveckling och hållbara relationer. Detta ger barnen möjlighet att fördjupa sina empatiska förmågor. Genom dessa begrepp har vi tillsammans skapat en demokratisk miljö som handlar om respekt för rätten att tänka själv samtidigt som skyldigheten att respektera andras lika stora rätt. Genom detta har vi gett barnen möjlighet att se sig själva som en del av ett socialt sammanhang, en viktig del av ett vi. Ord är bärare av värderingar. Ord vi använder får betydelse. De gör något med oss i gruppen, både vuxna och barn.

Vi valde att utmana barnen genom ”provokationer” för att lära sig dessa strategier och för att öka deras relationella kompetens. Dessa provokationer har inneburit att vi t.ex. medvetet bara ställt fram en av varje färg med en pensel i varje. Även i våra tematådor för olika sorters rollek har vi tänkt på detta. Vi har t.ex. bara en doktorsrock och två sprutor så att barnen behöver öva på att turas om, byta, vänta på sin tur osv. Vi pedagoger har hela tiden lyft fram dessa strategier så att barnen verkligen fått öva på att ta kontakt, fråga och mötas med varandra. Samtidigt har barnen fått öva på att få känna tillit till sin förmåga och tillit till att få använda någonting tills man är färdig. Genom att kunna säga ”upptagen”, ”turas om” eller ”vänta” har barnen fått verktyg för att känna sig som en viktig del av gruppen och veta att allas röst är lika mycket värd.

Språkförstärkande arbete och barnens hemkultur

Under läsåret har vi haft extra fokus på ett språkutvecklande arbetssätt på förskolan. Förutom att rikta fokus mot ord och begrepp har vi använt en del teckenstöd och bildstöd för att bidra till att ge barnen ett gemensamt språk så att de kan göra sig förstådda, förstå och tolka varandra. Vi har medvetet riktat fokus mot känslouttryck genom kroppsspråk och mimik. Vi tog också hjälp av vårdnadshavarna genom att göra en kartläggning av barnens språk och uttrycksätt för att få en tydligare förståelse och kunskap om barngruppens mångfald av språk. Efter det har vi haft lappar med ordet ”hej” på olika modersmål som finns bland våra familjer. Dessa lappar har funnits tillgängliga för barnen och har öppnat upp för samtal om barnens olika hemkulturer. Tre familjer i gruppen har till största eller stor del engelska som hemspråk. Det har gjort att vi blandat in en hel del engelska i undervisningen då vi pedagoger också behärskar det språket. Genom musik och sagor har vi kontinuerligt mött olika språk och kulturer under året.

Samarbete med hemmet är en viktig del i barnens lärande och utveckling. Under höstens föräldramöte lyfte vi vikten av böcker, läsning och att språka med barn. Under ca tre veckor hade vi barnboksvecka där barnen fick ta med böcker hemifrån som vi läste både vid samling, läsvila och andra tillfällen. Vi bjöd också in vårdnadshavarna att komma till förskolan och läsa ur barnens egna böcker, gärna på olika språk. Tre föräldrar kom och läste för en mindre grupp barn. Barnen har också fått välja en av tre böcker att ta med hem. Dessa har de läst och reflekterat kring tillsammans med sina vårdnadshavare. Barnen har sedan på förskolan fått berätta och visat bilder från när de läste med sina vårdnadshavare samt att vi satt upp bilder på väggen från läsningen hemma i ett liknande format som i boken ”Knacka på” där barnen kunnat knacka på på foton av sina egna dörrar.

De ”100 språken” är ett begrepp inom Reggio Emilia vilket syftar till en dikt av Loris Malaguzzi som säger att barn har 100 språk men berövas 99 av dem. Vi strävar alltid efter att låta barnen hitta och använda ”100 språk” genom så många språk och uttrycksätt som möjligt, som exempelvis dans, musik, måla, lera, konstruera och rörelse.

Långsamhet i livslångt lärande

Små barn behöver tid för upprepning för att få utforska lusten att lära och upptäcka. I en värld som snurrar allt snabbare vill vi verka som en motvikt till det snabba tempot. Allt måste få ta tid för att lusten ska finnas. Vi tror på att barnen mår bra av att få vara i ett lugn. Det kan uppfattas som att vi gör samma sak hela tiden, men i det lilla sker det stora. Barn utvecklas i tryggheten de får av att vara i samma sak länge och sedan bemästra och känna tillit och trygghet till sin förmåga. För att skapa en livslång lust att lära nytt, uppmuntrar vi barnen och sätter ord på deras lärande genom att exempelvis säga "Jag ser att du har övat och nu kan du!".

Leken

Allt vi arbetar med gör vi genom leken. Leken är vårt viktigaste instrument. Barnen lär, upptäcker och utforskar genom leken. Det är barnens språk! Vi har valt att arbeta i små grupper med varierade kompisar. Vi har velat stärka relationerna till varandra genom att medvetet skapa möten där upptäckande och utforskande får utrymme. Vi tror på att en mindre grupp ökar tryggheten och därmed känslan av att våga prova för att sedan lyckas och bemästra.

Förskolans läroplan säger att:

"Barngruppen och samspelet mellan barnen är en viktig och aktiv del i barnens utveckling och lärande i förskolan. Undervisningen ska baseras på såväl att barnen lär tillsammans och av varandra som samspelet mellan vuxna och barn"
(Lpfö -18, s. 11)

"Alla barn ska få uppleva den tillfredsställelse och glädje det ger att göra framsteg, övervinna svårigheter och att vara en tillgång i gruppen. Förskolan ska ge barnen möjlighet att utveckla en positiv uppfattning om sig själva som lärande och skapande individer. Därför ska barnen få möjligheter att upptäcka och förundras, pröva och utforska samt tillägna sig och gestalta olika kunskaper och erfarenheter."
(Lpfö -18, s. 10)

Projekt Tillsammans

Tillsammans

Under året har vi arbetat med projektet "Tillsammans". Stort fokus har legat på barnens utforskande av samspel, relationer och berättande. Genom hela årets arbete har vi haft med oss våra värdeord **LÅNA - BYTA - UPPTAGEN - VÄNTA - TURAS OM - HJÄLPA - TILLSAMMANS**. I all undervisning, rutinsituationer och barnens fria lek har vi riktat fokus mot och gjort barnen uppmärksamma på hur de *kan* vara och hur de *är* fiffiga och hjälpsamma kompisar.

Våra värdeord har hela året funnits fysiskt på plats med ord/ bokstäver som dels påminner oss om att hela tiden använda och uppmärksamma våra begrepp men även som en viktig del av barnens utveckling av literacy - att se ord i bokstäver. Orden har också symboliserats i denna dokumentation med exempelbilder där barnen "gör" handlingar inom värdeorden. Vi har medvetet riktat fokus mot och väglett barnen i handlingar där dessa värdeord fått ta plats. Det vi sett under året är hur barnen har vuxit i det och kunnat förmedla, förhandla och mötas genom dessa strategier. Barnen har visat ett lugn i att berätta för varandra och även förstå vad som kommer hända om man t.ex. behöver hjälp, vänta, turas om. De har också visat ett lugn i att få äga begreppet "upptagen" och faktiskt inte behöva dela med sig innan de är färdiga med just den saken eller när de vill leka ensamma.

Vi upptäckte under höstterminen att de dagar vi tog fram trumman till samlingen skyndade sig barnen dit. Det gjorde att vi bestämde oss för att alltid inleda med att spela på trumman som namnsång. Där fick varje barn möjlighet att bli sedd och ta plats, ett sätt att visa på att vi alla är en del av gruppen. Barnen har på så vis fått öva på att vänta på sin tur och sedan lämnat vidare trumman till en annan kompis. Genom att inleda samlingen med samma innehåll stannar vi i upprepning och långsamhet där barnen kunnat känna tillit till sig själva, för att de har så mycket erfarenhet av momentet att de vet vad som ska hända.

Tillsammans i naturen

Att vara i naturen och gå på utflykt har varit en del av projektet ur flera aspekter. Både den ekologiska och sociala delen av hållbar utveckling har spelat en roll. Vi har utgått från naturtriangeln där grunden är att bara få vara i och njuta av naturen och allt levande som finns där. Nästa steg är att se och upptäcka - att utforska och ta reda på vad som finns i naturen och hur det samspelar med oss.

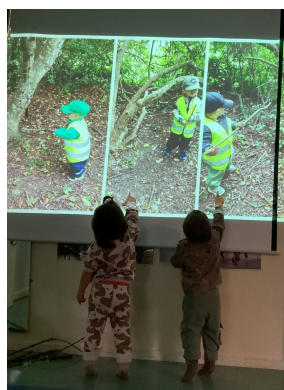
I barnens möjligheter att utveckla resiliens ingår även där att *vara i och njuta av naturen*, att *skapa relation* till naturen och upptäcka samspel mellan människa, djur och natur.

Vi har återkommande under året besökt lilla skogsdungen, höga kullen, grandungen och äppellunden där Nestor sitter. Barnen har utforskat med hela kroppen där rörelse och sinnligt utforskande varit en stor del. De har gjort upptäckter i både det stora och det lilla. Skogen har förvandlats till en lekplats där fantasin fått ta plats. Barnen har "jobbat" i skogen med lövblåsar och också utforskat pinnar - vad kan man göra med dem? Vad kan de bli i fantasin?

Under hösten upptäckte barnen många pinnar och började genast utforska matematiska egenskaper - likheter och skillnader. Vad kan man göra med pinnen? Är den stor eller liten? Är den större än eller mindre än en annan pinne? Hur högt kan jag tillsammans med pinnen nå? Ibland förvandlades pinnarna också till olika sorts verktyg som bormaskiner, instrument, mikrofoner, gräsklippare, hammare och lövblås. Vi bestämde oss för att låta barnen fortsätta utforskandet av pinnar inomhus. De fick måla och leka med dem. Vi såg då att barnen fortsatte utforska hur högt de kunde nå med pinnarna i handen.

Förskolan ska ge varje barn förutsättningar att utveckla förmåga att urskilja, uttrycka, undersöka och använda matematiska begrepp och samband mellan begrepp (Lpfö -18, s.14.)

Tillsammans med Nestor

När vi besökte Nestor ute i äppellunden visade barnen försiktig nyfikenhet i början men kom allt närmre. De började klappa på honom och upptäckte att han kändes kall. De höll Nestor i handen, satt i knät och pratade med honom. Kanske vill han låna en pinne? Barnen uppmärksammade Nestors öra och hatt. Han är nog en pappa, en kille tror barnen. Kan han inte prata? "Hallå!?" Svvara då!" ropar några barn. Plötsligt upptäcker ett barn att Nestor inte har några skor eller strumpor fast det är så kallt ute. Detta skapade nyfikenhet hos flera barn. På förskolan fortsatte vi att reflektera kring Nestor och involvera honom i vår undervisning. Barnen fantiserade om vad han gör där och vad han gör när han inte sitter där. Hur han mår och vad han jobbar med. Barnen reflekterade medan de tittade på bilder av Nestor och även genom att måla på en projektion av Nestor tillsammans. Barnen har haft miniatyrer av sig själva och kompisarna (kompisdockor) som de kunnat ta med i vardagens lek och utforskande på Vingen. Även Nestor fick en kompisdocka som barnen kunde leka och bygga med.

Barnens reflektioner

Vad säger Nestor? - ja må leva!	<ul style="list-style-type: none">- trött- fryser	Vilka hälsar på vid Nestors bänk? - bajs - mamma, pappa, syskon
Vad gör han där? - sitter - tittar pippi - känner sig trött och sjuk	När Nestor har suttit färdigt där på bänken, vad ska han då? - jobba på datorn - går - sover - åka till månen och vi får följa med	
Vad gillar Nestor? - äpple	Hur känner sig Nestor? - glad - arg	

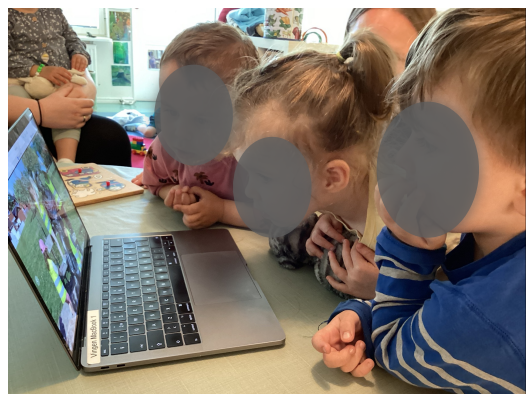

Vi gick tillbaka till Nestor flera gånger under hösten. Efter barnen reflekterat över att han saknade strumpor och varma kläder tog vi med oss värmande plagg och barnen samarbetade med att klä på Nestor. Det var krångligt att nå runt med halsduken och att få på strumporna på Nestors stora fötter. Barnen fick lösa det genom att be varandra om hjälp för att lyckas.

I slutet av vårterminen gick vi för att besöka Nestor i äppellunden igen. Barnen var förväntansfulla inför att träffa honom och reflekterade på vägen dit att han nog sitter kvar på bänken - "Han sitter fast". När vi kom nära ropade barnen "Hej Nestor!" och sprang fram för att klättra, krama och känna på honom. Ett barn la handen på Nestors kind och pedagogen frågade "Hur känns Nestor?" Barnet svarade "Glad!" och log. Flera barn kände på Nestor och sa att han kändes varm att ta på. Barnen upptäckte igen att det blev ljud när man trummade med händer eller pinnar på Nestor och fortsatte sedan trumma på bänken bredvid honom. Barnen bjöd in varandra och Nestor i sin lek och delade med sig av vad de upptäckte och utforskade. Han fick låna ett barns hatt, blåsa på maskrosor och smaka på en gräsklippare. När vi kom tillbaka reflekterade några barn: "Min Nestor!" "Där är jag!".

Förskolan ska ge varje barn förutsättningar att utveckla:

- förståelse för samband i naturen och för naturens olika kretslopp samt för hur människor, natur och samhälle påverkar varandra,
- förståelse för hur människors olika val i vardagen kan bidra till en hållbar utveckling,
- förståelse för naturvetenskap, kunskaper om växter och djur samt enkla kemiska processer och fysikaliska fenomen,
- förmåga att utforska, beskriva med olika uttrycksformer, ställa frågor om och samtala om naturvetenskap och teknik (Lpfö -18, s. 14)

Tillsammans med sagor

Under årets fokus på språk tog vi beslutet att fördjupa oss i språkutveckling genom sagor och barnlitteratur. Vi valde ut tre sagor som anknöt till vårt projekt på Vingen: *Alla får åka med*, *Knacka på* och *God natt alla djur*. Dessa sagor har vi återkommit till många gånger, på flera sätt. Barnen har reflekterat genom att lyssna och berätta om böckerna och även genom att dramatisera innehållet i böckerna. Sagorna har funnits tillgängliga för barnen under hela dagen genom t.ex. bordssagor, fysiska böcker, digitala böcker, film och väggdokumentationer. Vi byggde också upp lekmiljöer utifrån sagorna samt gjorde ett av våra rum till ett sagorum. Barnen fick på så vis fördjupad erfarenhet av böckernas innehåll genom fler av de *100 språken*. Alltså har barnen fått möta flera sätt att utforska och förstå samt berätta om, med och genom dessa sagor. Barnens reflektioner och fantasi har spelat stor roll i utforskandet.

I sagan *Knacka på* fick barnen själva vara med och agera och upptäcka vad som fanns bakom nästa dörr. Barnen har också haft sina egna hemdörrar på väggen där de kunnat knacka på hos sig själva och varandra och sett bilder på när de läst en av böckerna hemma tillsammans med sina vårdnadshavare och syskon.

I sagan *Alla får åka med* visade barnen mycket fokus på pojken som har ramlat, hunden som fryser och nallen som gråter. De lekte att de tröstade och klädde på figurerna. De utforskade även genom att ramla med sina egna kroppar om och om igen. Barnens utforskande av omsorg och omvårdnad ledde till att vi gjorde i ordning en doktorsleklåda. Den blev mycket populär och har använts av barnen dagligen under hela vårterminen. Lådans innehåll har förutom

utforskande av omsorg bidragit till att barnen fått öva på turtagning, förhandling och sociala lekregler. Ju mer barnen bemästrat detta har vi sett att barnen fått en allt mer fantasifull och glädjefylld lek tillsammans.

I sagan *God natt alla djur* har barnen utforskat olika känslor som spänning, ensamhet, omtanke och glädjen i att vara tillsammans. De har också fått öva sin uppmärksamhet genom att lyssna efter ljuden och ledtrådarna om vilket djur som står utanför tältet och vill komma in. I sagan finns alltid plats för en till. Denna saga har barnen utforskat vidare i sin egen lek genom att ta med andra figurer eller testa vad som händer om någon *inte* får komma in. Barnens lek har fortsatt och djuren har vaknat, gått till jobbet eller förskolan, ätit dagens alla måltider och haft samling.

Tillsammans hemma och i förskolan

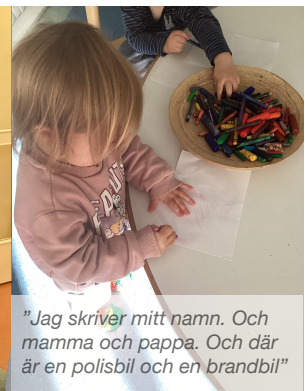
När barnen fick välja varsin av våra tre fokusböcker och läsa dem hemma med sina familjer skickade vårdnadshavarna bilder till oss på själva läsningen och några ord om vad som intresserade barnen med böckerna. På så vis har projektet fått ta plats i både förskola och hem. När internationella barnboksdagen inföll 2 april valde vi att ha en barnboksvecka där varje barn fick möjlighet att ta med sig en bok hemifrån som fick finnas på barnens egna bokhylla på Vingen. Dessa böcker läste vi under samling, läsvila och spontana tillfällen med barnen och blev väldigt populärt och uppskattat av barnen vilket gjorde att vi förlängde i en vecka till.

Vi frågade också alla vårdnadshavare om någon ville komma till Vingen och läsa ur någon av böckerna för en mindre grupp barn, vi uppmuntrade också till att läsa på andra språk. Tre vårdnadshavare kom och läste vid olika tillfällen och en av dem valde att läsa på ett av de språk de talar hemma (engelska).

Språkhörna och läsrum

Många av barnen har under läsåret visat intresse för böcker, bokstäver och att skriva. Då vårt fokus under året har varit språk och utifrån barnens intressen valde vi att skapa en språkhörna och ett läsrum. Barnen har tillsammans med oss pedagoger varit med och fixat i ordning de nya miljöerna. I språkhörnan har barnen haft tillgång till bokstäver, ord med bilder, sina namn och varsin skrivbok. I språkhörnan finns barnens egna bokhylla. Den har med tiden förändrats och när barnen tog hem sina böcker igen har barnen haft sina egna skrivböcker tillgängliga i hyllan.

"Jag skriver mitt namn. Och mamma och pappa. Och där är en polisbil och en brandbil"

Förskolan ska aktivt och medvetet påverka och stimulera barnen att efterhand omfatta vårt samhälles gemensamma värderingar och låta dem komma till uttryck i praktisk vardaglig handling i olika sammanhang. Förskolan ska ge varje barn förutsättningar att utveckla:

- förmåga att ta hänsyn till och leva sig in i andra människors situation samt vilja att hjälpa andra,
- respekt och förståelse för alla människors lika värde och de mänskliga rättigheterna, och ett växande ansvar och intresse för hållbar utveckling och att aktivt delta i samhället.
- fantasi och föreställningsförmåga

(Lpfö - 18, s. 12, 13)

Tillsammans i känslor

Känslor har funnits med i årets projekt vid flera tillfällen och på olika sätt. Barnen har fått möjlighet att utforska känslor genom musik, rörelse, färg, kroppsspråk och mimik. Även genom litteratur, bilder och sagor. Frågor vi ställt till barnen har varit: Vilken färg har den här känslan?

Hur kan man rita en känsla?

Hur känner x sig nu tror ni?

I mindre grupper har barnen tittat tillsammans i spegeln på sina egna och varandras ansikten medan de visar olika känslor. De har sedan ritat, målat, klippt och klistrat medan de fortsatt samtala om glad, arg, ledsen, trött.

I spegeln undersöker vi också vilken form ansiktet har. Hur många ögon har jag? Vart sitter munnen och håret? Vilka färger kan jag se? Några barn uppmärksammade att munnen var glad och att tänderna syns när man ler. Alla barn målade sedan sina självporträtt med färger som de kunnat se i spegeln.

Förskolan ska ge varje barn förutsättningar att utveckla

- sin identitet och känna trygghet i den samt medvetenhet om rätten till sin kroppsliga och personliga integritet*
 - förmåga att skapa samt förmåga att uttrycka och kommunicera upplevelser, tankar och erfarenheter i olika uttrycksformer som bild, form, drama, rörelse, sång, musik och dans*
 - förmåga att använda och förstå begrepp, se samband och upptäcka nya sätt att förstå sin omvärld,*
 - förmåga att lyssna på och reflektera över andras uppfattningar samt att reflektera och ge uttryck för egna uppfattningar*
 - förmåga att fungera enskilt och i grupp, samarbeta, hantera konflikter och förstå rättigheter och skyldigheter samt att ta ansvar för gemensamma regler*
 - intresse för och förmåga att uttrycka tankar och åsikter så att de kan påverka sin situation*
- (Lpfö -18, s. 13, 14. 16)

Analys

Vi har kunnat se tydliga spår av vår undervisning genom att barnen lärt sig att uttrycka olika förhandlingsstrategier och kontaktsökande med hjälp av tecken, kroppsspråk, mimik och ord. Vi har också kunnat se den glädje och stolthet som barnen tagit med sig i förmågan att kunna göra sig förstådda. För de allra yngsta som inte har något verbalt språk ännu och för de barn med begränsad förståelse i det svenska språket har teckenstöd och bildstöd varit en stor tillgång och en dörröppnare för deras förmåga att söka kontakt med både vuxna och barn. Specifika ord (som bärare av information) och tecken som stöd (för både dessa ord och andra) har möjliggjort möten för barnen och gett barnen ett gemensamt språk. Det har varit en stor del av deras relationsskapande samt bidragit till demokrati och känsla av tillhörighet i gruppen. Vi kan se att både barnen och vi pedagoger fått en känsla av att vi är och gör tillsammans genom att barnen söker kontakt med ett större antal kompisar än tidigare. Vi upplever även att de varit trygga i att utforska i våra små undervisningsgrupper oavsett vilka kompisar som ingått där. Vi har också sett att barnens självförtroende i våra värdeord ökat och gjort att de vågat mötas i att fråga, förhandla och sätta gränser för varandra. Vi upplever att både barn och vuxna spridit mycket glädje och bus i gruppen vilket gett oss en stark gruppkänsla. Vi upplever att känslan av positiva möten mellan oss alla i gruppen har ökat känslan av sammanhang och tillhörighet.

Vi kan också se vikten av vår pedagogiska närvaro då vi fortsatt stötta och vägleda barnen i användandet av dessa förhandlingsstrategier tills de själva lärt sig att bemästra dem. Genom att barnen nu till stor del använder dessa strategier utan vår uppmaning ser vi att det ökat barnens tillit till sin egen och andras förmåga att kunna kommunicera, mötas och samspela (istället för att rycka ur händer/bryta ihop). På detta sätt tror vi att barnen fått känna att deras egen röst är viktig och att de fått möjlighet att känna känsla av sammanhang. Vi tror också att tilliten till sin egen och andras förmåga att kommunicera (med hjälp av samma fiffiga strategier) blivit som en slags överenskommelse där alla i gruppen är överens om hur kommunikationen ska gå till samt vilka rättigheter och skyldigheter jag själv har. Denna överenskommelse har öppnat upp för lek och kamratskap, skapat ett större lugn och mindre konflikter i barngruppen. En överenskommelse som blivit ett gemensamt språk.

Men vi har också sett att i takt med att barnen blivit trygga i sina strategier för samspel har de börjat utmana dem. Flera barn testar att dra ur händer, vägrar dela med sig eller kan säga att någon sak är upptagen bara för att testa vad som händer. Vi ser det inte som att de inte lärt sig strategier för relationsskapande utan tvärtom, att de är så pass trygga i dessa att de utmanar dem som ett naturligt nästa steg i deras utveckling. Att de liksom oss pedagoger, skapar egna provokationer mellan varandra för att prova sig fram.

Vi har även identifierat situationer som varit mera utmanande för att skapa positiva möten mellan barnen. Dessa har framförallt varit i situationer där många barn varit på samma plats. När det dessutom kombinerat med färre pedagoger har vi sett att flera konflikter uppstått mellan barnen. Detta har skett vid övergångssituationer och vid andra tillfällen. Detta stödjer också det vi sett gällande vikten av vår pedagogiska och fysiska

närvaro och mindre grupper. För att öka positiva möten mellan barnen i övergångssituationer behöver vi planera för dessa med större tydlighet för både barn och pedagoger.

Den långsamhet och upprepningar vi tillämpat kan vi se har gett barnen erfarenhet av lekregler, kommunikation och vad som förväntas i olika situationer. Detta har lett till att barnen vågat prova och gå in i lek efter att de fått göra om och om igen och förstått lekens innehåll och upplägg. Vi har även sett att det gjort att barnen kunnat ta leken vidare med att antingen leka vidare (vad hände sen?) eller att göra egna justeringar i lekens innehåll.

Vi har också kunnat se tydliga tecken på barnens omtanke. Genom litteratur och reflektionsbilder har barnen kunnat sätta ord på känslor och reflekterat över händelser som kan utlösa olika känslor. Barnen har visat mycket omtanke även mot annat innehåll i projektet, som att Nestor fryser och då hjälpt honom med kläder. I deras reflektioner och fantasi har vi även fått åka med honom till månen. Han jobbar och kommer hem igen (han bor inte där ensam på bänken). Barnens familjer kommer och hälsar på Nestor. Om en kompis varit sjuk eller ledig har dennes kompisdocka varit viktig att hämta och ha med i leken.

I boken "Alla får åka med" har pojken som ramlat och nallen som gråter väckt mycket uppmärksamhet hos barnen. De har processat detta genom att t.ex. leka att de ramlar tills de skrattar. Barnens eget intresse för doktorslek föddes ur detta och fick under våren stor plats i barnens fria val av lekar. Där har barnen turats om att ta hand om (vara doktor) och att bli skadad (patient). Inom detta har vi också arbetat med extra riktat fokus på lekens innehåll och ord genom att stödja med ord och bilder för att ge förutsättningar för att starta upp leken genom ett gemensamt språk om lekens innehåll.

Vi har också sett olika tecken på att delarna i projektet gått in i varandra som t.ex. att barnen själva sett kopplingar som att Nestor fryser och hunden fryser i "Alla får åka med". Karaktärerna (de fysiska lekfigurerna) fick också strumpor av barnen, liksom Nestor. Ett barn byggde också en lastbil av Duplo till djuren i "God natt alla djur" så att alla fick åka med. Barnen har byggt lastbilar av kartonger där alla barn får åka med. Även barnens kompisdockor och tagit plats i leken, de har t.ex. byggt lastbilar av klossar där alla kompisdockor får åka med.

Genom att vi knackat på och hälsat på hemma hos varandra med våra egna dörrar har barnen fått möjlighet att använda sig av leken/aktiviteten från boken (att knacka på) och ta det till sin egen livsvärld där de också fått ta en liten del av varandras hemkulturer. Samarbetet med hemmen har känts givande för barnen och deras familjer då barnen samtalat mycket om de moment som berört både hem och förskola. Vi har också fått väldigt fin respons från vårdnadshavare som uttryckt glädje och tacksamhet över att få ta del av projektet hemma.

När vi gick tillbaka till Nestor i slutet av vårterminen efter att inte ha träffat honom under en längre tid kunde vi se att barnen verkligen skapat en fin relation till honom. Barnen visar mycket omtanke och glädje till Nestor. Han har funnits med oss på avdelningen på olika sätt bl.a. som kompisdocka och i dokumentationer på väggarna. Han har varit en del i barnens lek och barnen har pekats och pratats mycket om honom utifrån de bilder som finns i vår miljö. De delar med sig och bjuder in Nestor i leken och glädjen. De kramar, klappar på och pratar med Nestors kompisdocka. Vid vårens återbesök benämner flera barn honom som "min Nestor", vi tolkar det som att han blivit en kompis för barnen. Där visar de ännu mera omtanke till honom genom att krama, klappa, dela med sig etc. Att han funnits med oss hela läsåret har bidragit till upprepning, liksom att vi besökt honom flera gånger. Nestor har på ett sätt fungerat som ett medel för relationsskapande.

Slutsats

Barnen har fått möjlighet att skapa goda relationer till människor och vår miljö genom att vi arbetat enligt naturtriangeln och hela tiden riktat barnens fokus mot relationsskapande. Vi ser att arbetet med värdeord, teckenstöd och bildstöd gett barnen ett gemensamt språk vilket har bidragit till att de visat positivt samspel och tillhörighet i gruppen. På flera sätt har vi genom vår undervisning gett barnen möjligheter att se sig själva som demokratiska medmänniskor där vi värnat om turtagning och att se och höra varandra. Genom glädjen i gruppen och vårt medvetna fokus på lärandet i sig har vi skapat grund för lust till utforskande och hållbart lärande. Vi har kunnat se barnens egna glädje när de klarat av något de övat på. Utifrån detta drar vi slutsatsen att det fokus vi valt och de val av undervisning vi gjort har visat på en utveckling mot våra mål.

Fortsatt arbete

Nästa läsår vill vi gärna göra liknande samarbete med hemmen där vi skickar hem något som alla får ta del av där vi också ber om familjernas delaktighet. Vad gäller flerspråkighet hade vi kunnat låta vårdnadshavare ta större del med att t.ex. läsa in utvalda fokusord på olika språk och skapat qr-koder till dessa (med flaggor) där barnen kunnat även lyssna på uttal. Detta eftersom vi själva inte vet om vi uttalar rätt utifrån att läsa texten på t.ex. våra "hej-cirklar". Vi kan ibland inte heller utläsa orden p.g.a. att de står med ett annat alfabet.

Vi såg flera fördelar med barnens bokhylla där barnen fick ta med sina egna böcker till förskolan. Utifrån syftet att väcka läsglädje och intresse för språk och litteratur kan man ha med sig perspektivet att vilka böcker som helst kan tas med. Men ett dilemma som uppstod var att några av böckernas innehåll inte överensstämde med den värdegrund och de synsätt vi undervisar på förskolan, som exempelvis böcker med könsstereotyp innehåll och böcker som på annat sätt saknar normkritiskt perspektiv. Inför att göra ett

liknande moment i framtiden bör vi därför ha med oss en planering inför vilka böcker som kan tas med och hur vi förhåller oss till böcker med innehåll som inte samspelar med vår värdegrund.

På våra utflykter har vi upptäckt att det blir ett annat lugn och djupare utforskande när vi delat upp och gått på utflykt i mindre grupper. Detta vore roligt att fortsätta med nästa läsår.